

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยในชุมชนชาวแพ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ศึกษานี้คือ ครูเรือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชาวแพ บริเวณริมคลองโคกช้าง หมู่ที่ 3 ตำบลรัฐเจริญ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และทำการศึกษาจากประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในระหว่างเก็บข้อมูล โดยใช้ตัวแทนครูเรือนทั้งหมด 227 หลังคาเรือน หลังคาเรือนละ 1 คน ได้ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 206 คน เนื่องจากไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลตัวแทนครูเรือนที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในขณะช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นจำนวน 21 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการสอบถามจากตัวแทนครูเรือนซึ่งเป็นหัวหน้าครูเรือน (ในกรณีที่หัวหน้าครูเรือนไม่อยู่หรือไม่สามารถให้ข้อมูลได้ ได้ทำการสอบถามจากบุคคลอื่นในครูเรือนที่สามารถให้ข้อมูลแทนหัวหน้าครูเรือนได้) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะประชากรและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครูเรือน ฐานะเศรษฐกิจ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลคุณภาพชีวิตของประชาชน ใช้แบบสอบถามที่เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI) ซึ่งสุวัฒน์ มหัตถนิรันดร์กุล และคณะ (2540) ได้แปลและพัฒนาไว้ ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ชนิด คือ แบบภาวะวิสัย (Perceived objective) และอัตวิสัย (Self – report subjective) มี 26 ตัวชี้วัด ประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน และคุณภาพชีวิตด้านทั่วไป ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 26 ข้อ ดังนี้ คือ

1. ด้านร่างกาย (Physical domain) มีข้อคำถามปลายปิด จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2,3,4,10,11,12 และ24
2. ด้านจิตใจ (Psychological domain) มีข้อคำถามปลายปิด จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 5,6,7,8,9 และ23
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) มีข้อคำถามปลายปิด จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ข้อ 13,14 และ25
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) มีข้อคำถามปลายปิด จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ข้อ 15,16,17,18,19,20,21 และ22

ส่วนข้อ 1 และ26 เป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในหมวดคุณภาพชีวิตด้านทั่วไป (Overall quality of life and general health) จะไม่รวมอยู่ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้

2.2 การให้คะแนนคุณภาพชีวิต

การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับตามความรู้สึก โดยมีการแปลผลคะแนน ดังนี้

ไม่เลย	หมายถึง ท่านไม่มีความรู้สึกเช่นนั้นเลย รู้สึกไม่พอใจมาก หรือรู้สึกแย่มาก
เล็กน้อย	หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นนาน ๆ ครั้ง รู้สึกเช่นนั้นเล็กน้อย รู้สึกไม่พอใจ หรือ รู้สึกแย่น้อย
ปานกลาง	หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นปานกลาง รู้สึกพอใจระดับกลาง ๆ รู้สึกแย่น้อยระดับกลาง ๆ
มาก	หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นบ่อย ๆ รู้สึกเช่นนั้นมาก รู้สึกพอใจมาก หรือรู้สึกดีมาก
มากที่สุด	หมายถึง ท่านมีความรู้สึกเช่นนั้นเสมอ รู้สึกเช่นนั้นมากที่สุด รู้สึกพอใจ หรือรู้สึกดีมากที่สุด

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ข้อคำถามที่มีความหมายทางบวก 23 ข้อ ได้แก่ข้อ 1,3,4,5,6,7,8,10,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25 และ26 แต่ละข้อให้คะแนน 1-5 ตามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถามที่มีความหมายทางลบมี 3 ข้อ ได้แก่ข้อ 2,9 และ11 ซึ่งก่อนรวมคะแนนต้องกลับคะแนนก่อนดังนี้

	คะแนนข้อความทางบวก	คะแนนข้อความทางลบ
ไม่เลย	1	5
เล็กน้อย	2	4
ปานกลาง	3	3
มาก	4	2
มากที่สุด	5	1

การแปลความหมายคะแนนแบบวัดคุณภาพชีวิต WHOQOL – BREF – THAI นี้ ให้ระดับคุณภาพชีวิต แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับไม่ดี ปานกลาง ดี มีช่วงคะแนน ดังนี้ (กานดา พูนลาภทวี, 2539 อ้างใน เจษฎา บุญทา, 2545 หน้า 27)

คะแนนร้อยละ 00.00 - 33.33 แสดงถึง การมีคุณภาพชีวิตในระดับไม่ดี

คะแนนร้อยละ 33.34 - 66.66 แสดงถึง การมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง

คะแนนร้อยละ 66.67 - 100 แสดงถึง การมีคุณภาพชีวิตในระดับดี

2.3 การพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้ทำการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ(reliability) โดยนำเครื่องวัดคุณภาพชีวิตที่ปรับปรุงแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปหาค่าความเชื่อมั่นในประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลองโคกซ่าง ใกล้ชุมชนชาวแพ หมู่ที่ 3 ตำบลอรุณนิคม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ซึ่งผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคได้เท่ากับ 0.6694

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงประธานคณะกรรมการสหกรณ์บริการพัฒนาชุมชนชาวแพพิษณุโลก จำกัด เพื่อแนะนำตัว พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ตลอดจนขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ประสานงานกับประธานคณะกรรมการสหกรณ์บริการพัฒนาชุมชนชาวแพพิษณุโลก จำกัด เพื่อประชุมชี้แจงและสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนที่อาศัยในชุมชนชาวแพ และขออนุญาตดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนชาวแพ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สอบถามข้อมูลกับตัวแทนครัวเรือน (ในกรณีที่หัวหน้าครัวเรือนไม่อยู่ หรือไม่สามารถให้ข้อมูลได้ ได้ทำการสอบถามจากบุคคลอื่นในครัวเรือนที่สามารถให้ข้อมูลแทนหัวหน้าครัวเรือนได้) โดยมีผู้ช่วยเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผู้ศึกษาได้ชี้แจงการเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน
4. ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปและคุณภาพชีวิตของประชาชน วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์จากปัจจัยประชากรและสังคม โดยใช้สถิติ t - test